

PAWEŁ SZUPPE

Wydział Teologiczny

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Warszawa

Forum Pedagogiczne
2017/2

Wpłynęło: 15.03.2017

Zatwierdzono do druku: 12.05.2017

DOI: 10.21697/fp.2017.2.26

Edukacyjne kompendium

[Opiela M. L. (red.). (2016). *Kompendium edukacyjne Edmunda Bojanowskiego*. Lublin: Wydawnictwo Episteme, 496 s.]

Dobro ludzkości i Kościoła zależy od wychowania młodego pokolenia. Jest ono warunkowane postępowaniem duchowym oraz moralnym jednostek i całych społeczeństw, tych wszystkich, którzy wprowadzają je w życie. W tym wymiarze godne zainteresowania staje się dzieło pt. *Kompendium edukacyjne Edmunda Bojanowskiego*.

Publikacja ta zawiera przesłanie pedagogiczne Edmunda Bojanowskiego (1814–1871). To myśl, która uwzględnia wszystkie aspekty wychowania: duchowe, etyczne, uczuciowe, religijne, społeczne. Jest ona owocem głębokich przemyśleń, modlitwy, trafnej intuicji i szerokiego doświadczenia.

Koncepcje wychowawczo-edukacyjne E. Bojanowskiego są wciąż aktualne i przydatne we współczesnej refleksji pedagogicznej. Kluczem do właściwego odczytania myśli edukacyjnej Bojanowskiego staje się miłość. Człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boga. Jest powołany do miłości, do jej doświadczania i kochania. Jeśli wychowanie ma być skuteczne, realizować się w pełnym znaczeniu tego słowa, musi opierać się na miłości. Takie podejście do procesu wychowawczo-edukacyjnego prezentuje E. Bojanowski.

Wychowanie oznacza dzielenie się miłością z innymi ludźmi. Pomaga stawać się bardziej człowiekiem. Chodzi tu nie tylko o dobro jednostki (wymiar indywidualny), ale też całej ludzkości (aspekt wspólnotowy). Dlatego właśnie musi dokonywać się w kontekście miłości.

Praca wychowawcza, którą przenika miłość, staje się skuteczna i owocna. Głównym jej motywem musi być miłość Boga i drugiego człowieka. Tylko ten, kto kocha swoich wychowanków, jest gotowy do prawdziwego poświęcenia dla nich. Umiłowanie Boga natomiast sprawia, że przekazuje się dzieciom prawdziwe wartości.

Codzienną pracę wychowawcy powinna towarzyszyć miłość do dziecka, konkretnie przeżywana i realizowana. Wszelkie czynności skierowane na podopiecznego musi przenikać postawa szacunku oraz miłości. Ważne znaczenie

ma tu również kontakt osobowy z wychowankami, podmiotowe (osobowe) traktowanie, dostrzeganie ich potrzeb. Celem wychowania jest więc bycie z drugim człowiekiem i dla niego.

Wychowanie to edukacja do miłości. Miłość jest bodźcem inspirującym prospołeczne działania, podstawą do budowania dobra w świecie, drogą prowadzącą ku wiecznemu szczęściu. W koncepcji pedagogicznej E. Bojanowskiego życie człowieka należy traktować jako powołanie do miłości, twórczą jej realizację. Edukacja polega na budowaniu właściwych relacji z innymi ludźmi w kontekście prawdziwej miłości.

Chociaż myśl wychowawcza E. Bojanowskiego zrodziła się w połowie XIX wieku, pozostaje nadal nowatorska i aktualna. Całościowa publikacja jego spuścizny (korespondencja, dziennik, notatki) stworzyła odpowiednie warunki do powstania dzieła prezentującego teoretyczne i praktyczne aspekty wychowania.

E. Bojanowski w swej koncepcji edukacyjnej koncentrował się na dzieciach, kobietach, społeczeństwie wiejskim. To wielopłaszczyznowe zaangażowanie służyło połączeniu idei narodowej i odrodzenia religijnego z pracą społeczną dla rozwoju rodzimej koncepcji wychowania oraz systemu edukacji.

Kompendium edukacyjne Edmunda Bojanowskiego to pozycja szczególna w polskiej literaturze przedmiotu. Składa się z dwóch części. Pierwsza ukazuje ogólne podstawy wychowania dziecka i funkcjonowania ochron, sformułowane przez Edmunda Bojanowskiego. Zawiera rozdziały poświęcone genezie i istocie ochron (wstępne założenia, charakter ochron a główne kierunki rozwoju ludzkości, związek ochron ze starożytnością, ludem i kobietą, ochrony w służbie odrodzenia społecznego); środkom wychowania dzieci (specyfika wychowania dzieci w poszczególnych epokach, natura, religia, historia – powszechne żywioły wychowania, źródła rodzimych środków wychowania); podstawom systemu wychowania oraz prowadzeniu ochron (dziecko w historii i wyobrażeniach ludu, integralność wychowania i nauczania w ochronach, organizacja zajęć i instytucji ochron).

Druga część publikacji przedstawia proces integralnego rozwoju i edukacji dziecka w systemie wychowania Edmunda Bojanowskiego oraz organizację ochron. Obejmuje tematykę: dziecka – jego harmonijnego rozwoju i wychowania (dziecko w wyobrażeniach oraz zwyczajach ludu, trójwymiarowość rozwoju i wychowania dziecka, wartość i znaczenie pierwotnego wychowania); wychowania i nauki w ochronach (ochmistrzyni – jej cechy i umiejętności [ochmistrzyni według wyobrażeń ludu, ochroniarki w systemie ochron wiejskich], środki wychowania i ich zastosowanie w ochronach [środki wychowania fizycznego: dietetyka i higiena, ćwiczenia ciała, igraszki dziecięce, zabawy, gry, tańce; środki wychowania umysłowego i moralnego: powieści, opowiadania pomocne w nauczaniu katechizmu, powiastki i podania, zagadki, bajki, klechdy, legendy i pieśni; środki wychowania obyczajowego i społecznego: ogólna charakterystyka obrzędów, obrzędy oraz zwyczaje pielęgnowane w ochronach, zatrudnienie], metody wychowywania dzieci w ochronach [metody nauczania; metody wychowania: pielęgnowanie, zbudowanie,

karność, przewodnictwo starszych dzieci nad młodszymi]); instytucji ochron i ich działalność (struktura organizacyjna ochron, funkcje i zadania ochroniarek).

Prezentowana publikacja może spełniać wiele funkcji – naukowe, kulturowe, społeczne, cywilizacyjne. Zawarte w niej teksty własne i materiały cytowane świadczą o czerpaniu przez E. Bojanowskiego inspiracji dla myśli pedagogicznej z różnych źródeł (pojedyncze osoby, całe społeczności). Stanowią one bogaty dorobek wiedzy humanistycznej.

Przedstawiane kompendium może być źródłem do opracowywania teoretycznych oraz praktycznych wskazań, dotyczących ważnych i niezmiennych komponentów wychowania, a także aktualizacji obszaru ich zmienności w odpowiedzi na współczesne potrzeby i problemy. Uwzględnianie integralności edukacji osoby w koncepcji pedagogicznej E. Bojanowskiego przejawia się w wielu płaszczyznach i dotyczy: całościowego ujmowania rzeczywistości jednostki ludzkiej (dziecka, wychowawcy); wszystkich wymiarów relacji osoby (indywidualnych, wspólnotowych, społecznych); stosunku człowieka do świata natury, kultury, historii; komplementarności ludzkich działań; uwarunkowań zewnętrznych w wymiarze wspólnot wychowujących, czasu, miejsca (instytucji).

Takie podejście może stać się podstawą formułowania odpowiednich postulatów dla edukacji inspirowanej interdyscyplinarnym odczytaniem wychowawczego przesłania E. Bojanowskiego.

Treści dotyczące poszczególnych aspektów procesu integralnego rozwoju i wychowania dziecka wymagają analizy pedagogicznej w kontekście współczesnych standardów i wyzwań edukacyjnych. Na tej podstawie będzie można budować oryginalną metodykę wczesnej edukacji oraz autorskie programy wychowawcze.

Omawianą publikację warto polecić nie tylko pedagogom, wychowawcom, nauczycielom, lecz także rodzicom i wszystkim tym, którzy troszczą się o rozwój dzieci i młodzieży na różnych etapach ich życia.